

ΑΛΒΑΝΙΑ

ΛΑΜΠΡΟΥ ΜΑΛΑΜΑ

Η ΝΥΦΗ ΤΩΝ ΑΕΤΩΝ

ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ

1980

5/3

ΜΙΚΡΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ

Ο Λ. Μάλαμας γεννήθηκε στο Γραμμένο - Γιαννίνων το 1928. Η πατρική φτώχεια, ο πόλεμος, οι αγώνες, τα βάσανα και οι περιπέτειες, δεν τον άφησαν να σπουδάσει σε καμιά σχολή. Είναι αυτοδίδαχτος. Θεωρείται από τους πιά δυναμικούς, πληθωρικούς κι ακαταπόνητους συγγραφείς. Γράφει σε όλα τα είδη του λόγου. Ολάκερο το έργο-του έχει απλωμένες τις ρίζες-του στον πολύπαθο λαό-μας, που τον λατρεύει με πάθος και από τον οπιοίο αντλεί τις εμπνεύσεις-του. Φλογερός μαχητής της αλήθειας. Αγώνίζεται τίμια με τη γνωστή στην Ελλάδα και στο εξωτερικό κριτικολογοτεχνική-του Επιθεώρηση «Ελεύθερο Πνεύμα». Αποκαλύπτει, με θάρρος και παλικαριά, καταγράφει, μορφοποιεί, μετουσιώνει και προβάλλει τις ανησυχίες, τα προβλήματα και τα αιτήματα του καιρού-μας. Υπηρέτησε νεώτατος στην Εθνική Αντίσταση. Σαν συγγραφέας και δημοσιογράφος, αλλά και σαν πολίτης «έχει αμετακίνητους στόχους την κοινωνική αλήθεια, τα δίκια του λαού» και την ακέρια λευτεριά-του. Το μεταπολεμικό κράτος και η δικτατορία, τον κατάτρεξε και τον φυλάκισε για τις πολιτικές-του πεποιθήσεις και την εθνική αντιστασιακή-του δράση και απαγόρευσε και τα έργα-του. Είναι από τους πιά βασανισμένους νεώτερους συγγραφείς στην Ελλάδα. Καμιά επίσημη κατεστημένη τάξη και πολιτεία δεν τονε τίμησε. Μα ο λαός που τονε νιώθει κομμάτι απ' την ψυχή-του, τονε τιμάει, τον αγαπάει, και τον διαβάζει με πάθος. Από το 1956 ως σήμερα, δημιούργησε 100 πρωτότυπα έργα. Τύπωσε μόνος-του τα 30 βιβλία, και οι παλιοί κριτικοί τον εκτίμησαν, και εξύμνησαν όλοι το πολυσύνθετο τάλαντό-του. Ο Αρτεμάκης τον αποκάλεσε «σωστή βρυσομάννα». Συνεργάστηκε σε εγκυκλοπαίδειες, περιοδικά και εφημερίδες. Ασκήει με υπευθυνότητα, ευσυνειδησία και αυστηρότητα την κριτική της Λογοτεχνίας και του Θεάτρου. Έργα-του βραβεύτηκαν σε διαγωνισμούς και αναμεταδόθηκαν από ραδιοσταθμούς. Προσκλήθηκε και τιμήθηκε από Βαλκάνιους Συγγραφείς. Έργα-του μεταφράστηκαν σε ξένες χώρες. Έλαβε μέρος σε Συνέδρια Συγγραφέων. Μετέφρασε από την ιταλική γλώσσα Ιταλούς και Αλβανούς ποιητές. Και όπως γράφει ο βιογράφος-του Α. Βαρκός και άλλοι κριτικοί: «ο Λ.Μ. εργάζεται ακούραστα με βασικό γνώρισμα την ανανέωση και είναι μιά αναμφισβήτητη και γενικά παραδεχτή, πηγαία και δημιουργική δύναμη, με μεγάλη προσφορά στα Νεοελληνικά και Προοδευτικά Γράμματα». Σήμερα είναι Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας της Ένωσης Θεατρικών και Μουσικών Κριτικών Ελλάδας, μέλος της Εταιρίας Ελλήνων Λογοτεχνών, μέλος της Ένωσης Συγγραφέων και Δημοσιογράφων Τουρισμού (της FIJET) και μέλος του Συνδέσμου Ιστορικών Συνιστάμενων.

ΑΛΒΑΝΙΑ

Η ΝΥΦΗ ΤΩΝ ΑΕΤΩΝ

Ο ανδριάντας του Σκεντέρμπεη στα Τίρανα.

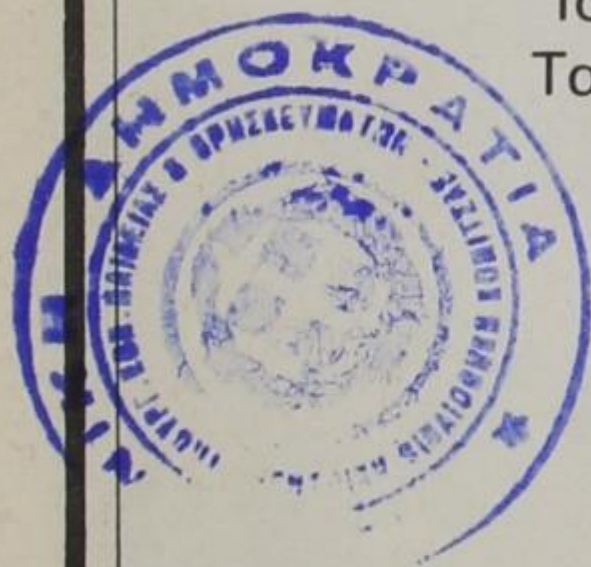
* ΣΥΛΛΟΓΗ *
ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΠΡΙΩΝΗ
ΔΩΡΕΑ ΑΠΟ ΤΟ ΣΤΥΛΙΟΥ
ΚΑΣΤΑΝΙΑΝΗΣ ΠΩΓΩΝΙΟΥ

Λάμπρος Μάλαμας

Αλβανία

η νύφη των αετών

Έρευνα – Μελέτη
Ιστορία & Τέχνη
Ταξιδιωτικές νότες

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ
ΑΡ. ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ 55923
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ 9/9/2014
ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜ.

«Ελεύθερο Πνεύμα»
Αθήνα 1980

RÉPUBLIQUE POPULAIRE D'ALBANIE

LÉGENDE

- Villes de plus de 100 000 habitants
- Villes de 50 000 à 100 000 habitants
- ⊙ Villes de 10 000 à 50 000 habitants
- Villes de 5 000 à 10 000 habitants
- Villes de moins de 5 000 habitants

TIRANE Capitale d'Etat

▬ Frontières d'Etat

— Chemins de fer

- - - Chemins de fer en construction

— Routes

— Voies maritimes

1:1 000 000 1cm = 10 km

0 10 20 30 km

● EPIDAMNUS Centres de l'Antiquité	■ Charbon coke	⌘ Chrome	⌘ Bitume	⊙ Centrales hydro-électriques en construction
●	▲ Pétrole	■ Cuivre	⌘ Sel	↓ Ports maritimes
●	▲ Fer	■ Nickel	⊙ Centrales hydro-électriques	

N I SH MJETE MESIMORË E SPORTIVE
HAMID SHIJAKU - TIRANE

Το βιβλίο, το απλό τούτο και γνωστότατο σε όλους πράμα, είναι αλήθεια ένα από τα μεγαλύτερα και μυστηριοδέστερα θαύματα του κόσμου... Το βιβλίο είναι ίσως το πιο πολύπλοκο, το πιο εκπληχτικό από τα θαύματα που δημιούργησε ο άνθρωπος στο δρόμο-του για την ευτυχία και την κατάκτηση του μέλλοντος.

Μ. Γκόρκι

Παρτιζάνοι στην Απελευθέρωση 1944.

Αποφθέγματα

που έχουν κάποια σχέση
με το έργο και τον αλβανικό λαό.

Όταν δεν επιθυμείς πολλά, και τα λίγα θα σου φαίνονται πολλά.

Δημόκριτος

Ελεύθερο είναι το εύψυχο, και εύψυχο το ελεύθερο.

Θουκιδίδης

Δε θα θυσιάσω τη λογική-μου, γιατί μόνο αυτή μου δίνει τη δυνατότητα να ξεχωρίσω το καλό από το κακό, το αληθινό από το ψεύτικο... Δε θ' απαρνηθώ την εμπειρία, γιατί είναι πολύ καλύτερη οδηγός από τη φαντασία, ή από την αυθεντία των οδηγών που θέλουν να μου δώσουν... Μόνο αν δείξουμε στον κόσμο την αλήθεια, θα μπορέσει να γνωρίσει τα πραγματικά-του συμφέροντα και τα πραγματικά κίνητρα που θα τον οδηγήσουν στην ευτυχία. Οι καθοδηγητές του λαού, αιώνες τώρα, έπειθαν τους ανθρώπους να 'χουν το βλέμμα-τους καρφωμένο στον ουρανό. Αρκετά! Ας το στρέψουν επί τέλους και πάλι στη γη. Κουράστηκε τ' ανθρώπινο μυαλό ν' ασχολείται με ακατάληπτες θεολογίες, γελοίους μύθους, μ' αδιαπέραστα μυστήρια και παιδαριώδεις ιερουργίες· ας ασχοληθεί με φυσικά πράγματα, με κατανοητά αντικείμενα, απτές αλήθειες και χρήσιμες γνώσεις...

Ιερέας Γιάννης Μεσλιέ (1675-1733)

(Από τη Διαθήκη-του στην ενορία της επαρχίας Ετρεπινύ - Καμπανίας της Γαλλίας)

Η «καθαρή» και «απόλυτη» Τέχνη, η αδιάφορη από την πολιτική και κοινωνική ζωή, η αδέσμευτη, δεν υπάρχει, και δεν υπήρξε ποτέ.

Μπελίνσκη

Η Τέχνη είναι ένα από τα μέσα της πνευματικής προσέγγισης· κι όσο πιά ανώτερο είναι το εκφραζόμενο συναίσθημα, τόσο περισσότερο το έργο διευκολύνει τις πνευματικές σχέσεις ανάμεσα στους ανθρώπους.

Πλεχάνωφ

Η αυτάρκεια, είναι προπύργιο απόρθητο. Οχυρώσου πίσω απ' αυτό.

Σασδής

Η ελευθερία, είναι μια εκλογή και η εκλογή είναι πίστη και συνέπεια.

Μπαζέν

Η αξία ενός έργου Τέχνης εξαρτάται από την ομορφιά των συναισθημάτων που εκφράζει.

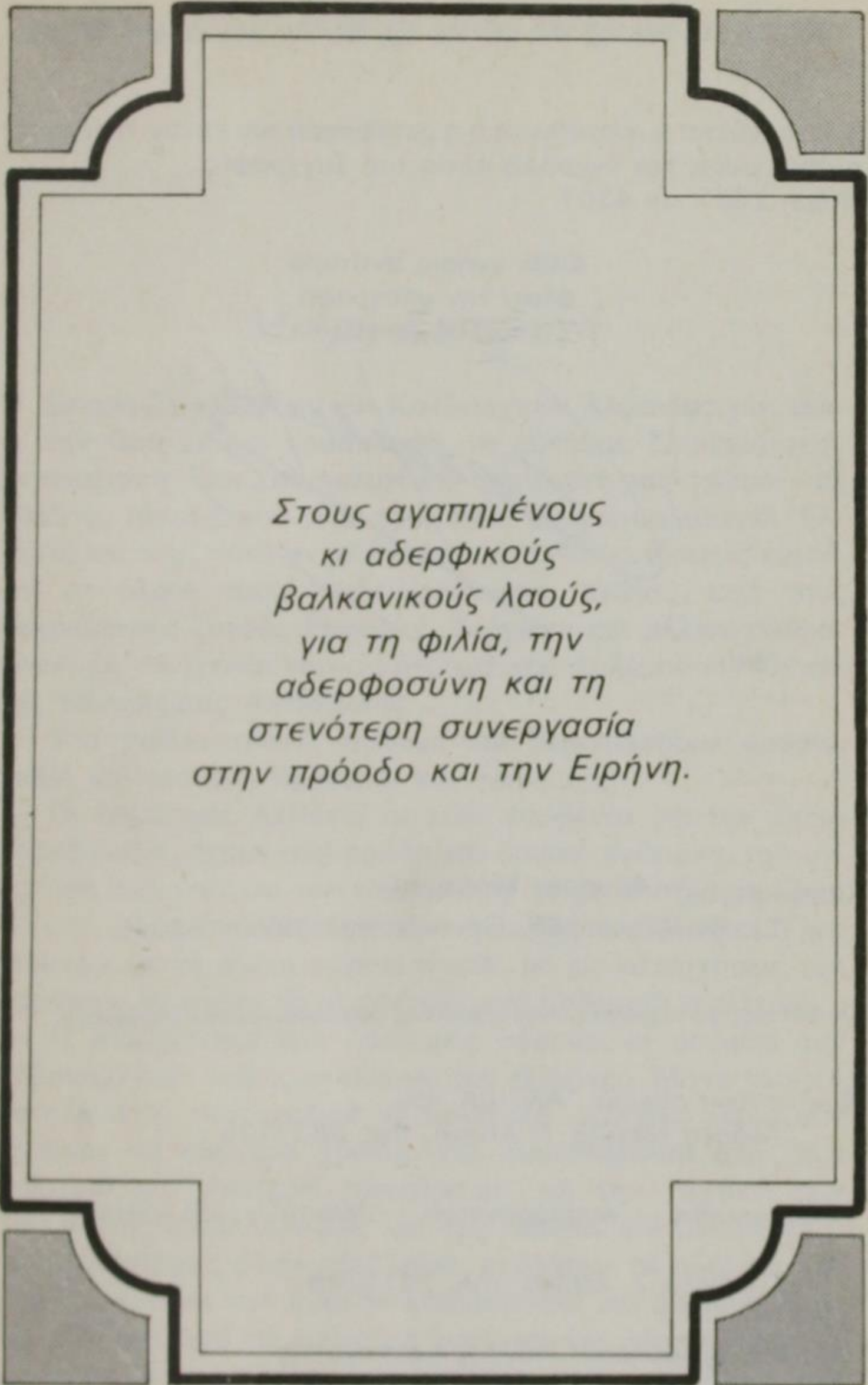
Αν το κάθε συναίσθημα που μας κατέχει, μπορεί να τραγουδηθεί από έναν ποιητή, αν μπορεί να είναι γι' αυτόν μια πηγή αληθινής έμπνευσης· αν ναι, τότε αυτό το συναίσθημα είναι πραγματικά ανώτερο.

Ράσκιν

Η ελευθερία των Αλβανών αρχίζει από κει που σταμάτησε η καταφρόνια κ' η δυστυχία-τους, στα χρόνια του βασιλιά Ζώγου, καθώς και η βία και το αίμα του ιταλογερμανικού φασισμού.

Η όποια μειοψηφία είναι υποχρεωμένη να υποτάσσεται στην πλειοψηφία.

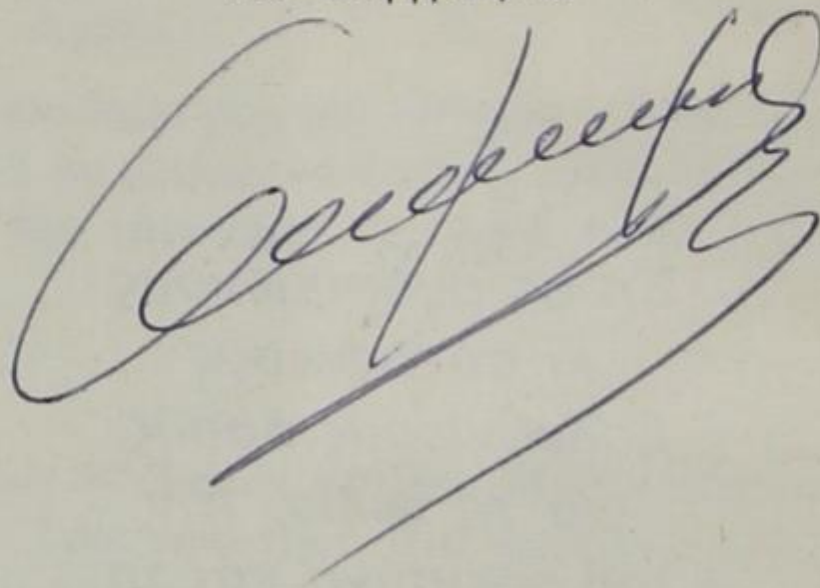
Λ. Μάλαμας

*Στους αγαπημένους
κι αδερφικούς
βαλκανικούς λαούς,
για τη φιλία, την
αδερφοσύνη και τη
στενότερη συνεργασία
στην πρόοδο και την Ειρήνη.*

Απαγορεύεται η ανατύπωση ή η μετάφραση του έργου, ή μέρους αυτού, χωρίς την έγγραφη άδεια του Συγγραφέα
Νόμοι 2387 και 4301

Κάθε γνήσιο αντίτυπο
φέρει την υπογραφή
του Συγγραφέα

Copyright by: **Λάμπρος Μάλαμας**

Ελ. Βενιζέλου 188, Γιάννινα, τηλ. 0651 / 22030

Οι πιότερες φωτογραφίες είναι ανέκδοτες από συλλογή του Συγγραφέα.

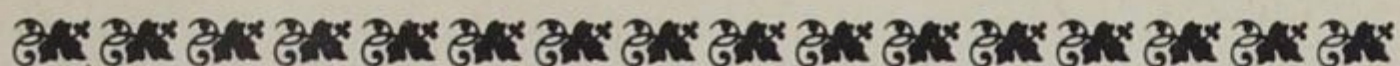
Φωτοστοιχειοθεσία: "ΑΧΤΙΔΑ" ΕΠΕ

Ανδρέα Μεταξά 7, Αθήνα, τηλ. 3637125

Σελιδοποίηση — Αναπαραγωγές — Μοντάζ: «FLASH»

Τζαβέλα 7, Αθήνα, τηλ. 3611238

Μακέτα εξωφύλλου: Γιάννης Κουτσούρης

Μικρή Εισαγωγή

Η Ένωση Συγγραφέων και Καλλιτεχνών Αλβανίας, μας έκανε την τιμή με μια πρόσκληση, να ζήσουμε 22 μέρες στην εργοταξιακή και σοσιαλιστική γειτονική-μας χώρα· σε οικείους τόπους, που τόσο τους αγάπησαν οι παλιότεροι Έλληνες και τους πότισαν με δάκρυα και πόνους, ιδρώτες και αίμα, σε όλους τους απελευθερωτικούς αγώνες, από τους μακραίωνους ζυγούς Ρωμαίων, Τούρκων και άλλων επιδρομέων, ως τα χρόνια του ελληνοϊταλικού πολέμου (1940) και της Εθνικής-μας Αντίστασης.

Στο βιβλίο τούτο, τιμούμε και περιγράφουμε αρχαία, παλιά και νεώτερα πρόσωπα και πράγματα.

Οι σημερινοί Αλβανοί σε κάθε κουβέντα για την όποια πρόοδό-τους, έχουν σαν πρώτο και βασικό γνώμονα, τη συγκριτική του πριν και του τώρα, του χτες με το σήμερα. Είναι ~~πράγματι~~ ^{απλά} ~~πραγματιστές~~ ^{πραγματιστές} και φανατικοί πατριδολάτρες. Γοητεύονται με τα όποια τωρινά αγαθά, με τις κατακτήσεις του παρόντος, σε σχέση με τα προπολεμικά μηδαμινά κι ελεεινά...

Η πλειονότητα του λαού-μας, αγαπάει κι εκτιμάει τον αλβανικό λαό· καθώς κι εκείνος τον ελληνικό. Μόνο τα προκαταλειμένα, ουτοπιστικά κι αρνητικά στοιχεία «κομίζουν γλαύκα» 40 ολάκερα χρόνια, και παρασύρονται από ξένα πολιτικά και σκοτεινά συμφέροντα, με την ταχτική των παθών, της μισαλλοδοξίας και του «διαίρει και βασίλευε».

Μειονότητες όλων των λαών, υπάρχουν σε όλες τις χώρες. Τα σύνορα των κρατών καθορίζονται και διαρρυθμίζονται ανάλογα, από τις νικήτριες δυνάμεις των καιρών και σύμφωνα με τα συμφέροντα των ισχυρών, στις μεγάλες στιγμές

της ιστορίας. Παράλληλα επικυρώνονται από ορισμένες διεθνείς συμφωνίες.

Πάνω όμως απ' όλ' αυτά, πιστεύουμε στο ιερό δικαίωμα της αυτοδιάθεσης όλων των μειονοτήτων και των λαών της γης. Άμποτε να δίνονταν αυτό το δικαίωμα, από κείνους που διευθύνουν τις τύχες του κόσμου· και με αυστηρές διεθνείς επιτροπές, να γίνονταν ελεύθερες εκλογές, και ν' αποφαινόταν οι πλειοψηφίες, σε ποιά χώρα θέλουν να υπάγονται και με ποιό σύστημα να κυβερνιούνται. Θα το χειροκροτούσαμε πρώτοι.

Όμως, οι ιμπεριαλιστές σαν αδίσταχτοι υποκριτές, που κόβονται τάχα «γι' ανθρώπινα δικαιώματα»... αρνήθηκαν κι αρνούνται αυτόν το σεβασμό και το μεγάλο δίκιο. Με τον ΟΗΕ-τους... «περί άλλων τυρβάζουν».

Οι χρυσοκάνθαροι κι άπληστοι κερδοσκόποι, με το κυνήγι των πετρελαίων, κ' ύστερα από ήττες στην Άπω Ανατολή και αλλού... μακελεύουν τώρα τους λαούς της Μέσης Ανατολής... Ανάβουνε πολεμικές φωτιές... κι ο ΟΗΕ σαν «ευεργέτης» συνέρχεται τάχα να τις σβήσει· ή τρέχει κάποιος Ου-Θαντ ή Βαλτχάιμ, και παίζει το ρόλο του άχαρου διαιτητή.

Πάντως, ό,τι και να γίνεται στον πλανήτη, η πλειοψηφία των Αλβανών, είτε είναι 60, είτε 70, είτε 80 κι 90% υπέρ του Σοσιαλισμού-τους, συμπερασματικά φαίνονται αφοσιωμένοι και δείχνουνε μπέσα και στοργή οι πιό πολλοί στο σύστημά-τους. Γι' αυτό πρέπει: για αδερφούς, φίλους και γείτονες λαούς, να τρέφουμε σεβασμό κι αγάπη, τίμια και καθαρή φιλία. Μόνο έτσι, θα επιλύουμε προβλήματα και θα καλύπτουμε ανάγκες, με πιό πλατιά συνεργασία σε όλους τους τομείς, για την ευημερία των λαών-μας.

Οι παρακάτω σελίδες γράφτηκαν με αυθορμητισμό, αγάπη κι ειλικρίνεια· και δε φιλοδοξούν, παρά να δώσουν μερικές αλήθειες με την παρατηρητική ματιά, και την καλή ψυχή ενός απλού ανθρώπου, Έλληνα πατριώτη και τίμιου συγγραφέα. Αν ωφεληθούν έστω και λίγο, σαν τέχνη, ιστορία και σχετική ενημέρωση, για τα πραγματικά εθνικά συμφέροντα και των δυό λαών-μας, ο γράφων θα νιώσει χαρά κ' ικανοποίηση.

Λ. Μάλαμας
Νοέμβρης 1980

ΕΙΡΗΝΗ

Η πρόσκληση

UNION DES ECRIVAINS
ET ARTISTES D' ALBANIE
TIRANA

Τίρανα 1-10-79

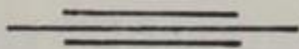
«Αξιότιμε κ. Μάλαμα

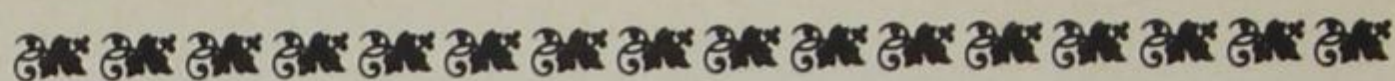
Σας ευχαριστούμε από καρδιάς για την πολύτιμη προσφορά-Σας στα Ελληνοβαλκανικά Γράμματα, με τη θαυμάσια περιοδική-Σας Επιθεώρηση "Ελεύθερο Πνεύμα", και ιδιαίτερα για την προβολή της αλβανικής Λογοτεχνίας.

Θα ήταν χαρά και τιμή-μας, αν είχατε την ευχαρίστηση να Σας φιλοξενήσουμε για 2-3 εβδομάδες στη χώρα-μας, με τη συμμετοχή και της συζύγου-σας, αν είστε παντρεμένος. Αν επιθυμείτε, γνωρίσατέ-μας τότε μπορείτε να φτάσετε στα Τίρανα για να Σας υποδεχτούμε στο σταθμό του αεροδρομίου. Σας χαιρετούμε εγκάρδια, και Σας περιμένουμε.

Ο Πρόεδρος
Ντριτερό Αγκόλι

Μ' εξαιρετική τιμή
Ο Γεν. Γραμματέας
Αγκίμ Τσέρκα

Εθνολογικά...

Όλοι οι λαοί της Ευρώπης και της Αμερικής, δεν έχουν ομοιογενή προέλευση.

Είμαστε μωσαϊκά, από ειδολογικά και φυλετικά σπέρματα.

Όταν μιλάμε για εθνότητες, πρέπει να λογαριάζουμε όλες τις διαχρονικές ιστορικές αιμομιξίες.

Οι εκπατριστικές ανάγκες των λαών και οι κοινωνικές εξελίξεις, έχουν ζυμώσει από αιώνες τα διάφορα γένη· κι έχουν συγχωνώσει τα έθνη και τα άτομα σ' ένα ποικιλόμορφο σύνολο, με ίδια λάθη καταγωγής.

Η πληθυσμιακή διαμόρφωση κάθε χώρας έχει και τ' αναμφισβήτητα παραδείγματά-της.

Οι κατά καιρούς μετακινήσεις πολλών μειονοτήτων, από πολεμικά, οικονομικά και συντελειακά αίτια, έχουν προκαλέσει εθνολογικές αλλοιώσεις κι εθνογραφικές ανακατατάξεις.

Π.χ. οι αρχαίοι Έλληνες είχαν κυριαρχήσει στα παράλια της Ιταλίας και Μικρασίας με το εμπόριό-τους. Οι Ιλλυριοί από τα παράλια της Αδριατικής, είχανε κατεβεί και ως την Πελοπόννησο. Σε αντίθετο ρεύμα, οι Κορίνθιοι, μεταλαμπάδευσαν τα φώτα του Αρχαιοελληνικού Πολιτισμού τον 6 π.Χ. αι. και αργότερα με την Επίδαμνο, την Απολλωνία, την Αντιγονεία και το Βουθρωτό στην Αλβανία.

Οι Αρβανίτες από τον Μεσαίωνα και δώθε, έχουνε κατοικήσει στα περίχωρα της Αττικής.

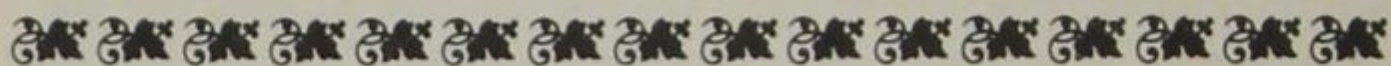
Οι Τούρκοι διαφέντευαν 500 χρόνια τη Χερσόνησο του

Αίμου· και οι Έλληνες είχαν εύκολες μετακινήσεις προς όλα τα Βαλκάνια.

Πολλοί μετανάστευαν προς Αίγυπτο και Βλαχία· αλλά και Ρουμανόβλαχοι βρέθηκαν στην Πίνδο και Σλαυόφωνοι στη Μακεδονία.

Ιταλοί ως το 1940 ήταν στην Πάτρα και στα Δωδεκάνησα· και Έλληνες έχουν μείνει πολλοί στον Πόντο, στον Καύκασο, κι εκατοντάδες χιλιάδες έχουν σκορπίσει στα πέρατα της γης. Αλβανοί είναι πολλοί στη Γιουγκοσλαβία, Ιταλία, Αμερική κ.α. Συνολικά, είναι 5 εκατομ. ομογενείς Αλβανοί σκορπισμένοι σε όλον τον κόσμο: 2 εκατ. στη Σερβία, 1 εκατ. στην Τουρκία, 500.000 στην Ιταλία, 500.000 στην Αμερική, 1 εκατ. στις υπόλοιπες χώρες και 2.650.000 στην Αλβανία σήμερα. Η εθνογραφία-της είναι καινούρια. Δεν ήβρε τίποτ' από τα παλιά. Το νέο καθεστώς, σημείωσε μεγάλη ανασκαφική δραστηριότητα. Ώς τώρα έφτιασε 14 εθνικά Μουσεία και 1811 τοπικά.

Καταγωγές, επιρροές κι επιδράσεις

Οι Αλβανοί, όπως συμπεραίνεται και ιστορικά, έχουν τις ρίζες-τους σε ιλλυρικές φυλές. Τ' όνομά-τους προέρχεται από κει όπως λένε· αλλά, υπάρχει και θέλουν και την άλλη εκδοχή, που τη θεωρούν εξίσου πιθανή, ότι το βάφτισμα «Αρβανίτες» και «Αρβανιτιά» το πήραν από την περιοχή «Άρβανο» και «Αρβανοί» κοντά στην Κρούγια, τον 12 μ.Χ. αιώνα. Έτσι, θέλουνε την πρώτη ετυμολογία, απο τους κατοίκους και τη δεύτερη από συγκεκριμένη εδαφική ονομασία.

Ο γεωγράφος Πτολεμαίος ισχυρίζεται ότι: τ' όνομά-τους οι Αλβανοί τό 'χουν από μια αρχαία πόλη που την έλεγαν Αλβανούπολη, κοντά στην Κρούγια. Και πιθανολογεί πως ίσως είναι το σημερινό Ελμπασάν.

Ο δε Στράβων και ο Μολοσσός έγραψαν ότι: οι Αλβανοί προήλθαν από τον Καύκασο, πρωτοκατοίκησαν στην Κασπία, κ' ύστερα κατέβηκαν στη Βαλκανική χερσόνησο, κι ονόμασαν τη χώρα Αλβανία, από τον αρχηγό-τους Άλβα.

Η χώρα τούτη, και σύμφωνα με πλατιές ανασκαφές που επιτέλεσε τα τελευταία χρόνια, παρουσιάζει τεκμήρια ανεκτίμητου αρχαίου πολιτισμού.

Ο τόπος αυτός, έχει κατοικηθεί από παλαιολιθική εποχή. Αυτό απόδειξαν ορισμένα στοιχεία, απολιθωμένων ζώων, πυριτόλιθων, εργαλείων κ.ά.

Από το 2.700 π.Χ. βρέθηκε ένας συνοικισμός στο Τσάκραν στην Κολώνια· και σε μια παραθαλάσσια περιοχή, λείψανα, που μαρτυρούν μια νεολιθική ζωή, με τ' ανάλογα

χαρακτηριστικά γνωρίσματά-της, σε συνοικισμούς του Μαλίκ και του Τρεν.

Από το 1.200 π.Χ. στην ορειχάλκινη ιστορική περίοδο, ανακαλύφθηκαν επίσης σημαντικά ευρήματα. Σ' αυτά τα χρόνια, ή και λίγο αργότερα, έχουμε στην Αλβανία την κάθοδο των Ιλλυριών. Ήταν μια εθνότητα Ινδοευρωπαϊών, που ζούσαν τότε στη Λουσατία της Πολωνίας. Αυτοί έφεραν και σε μας «το έθιμο της ταφής των νεκρών». Σε παράλιες περιοχές, και ιδιαίτερα κοντά στην Αυλώνα, βρέθηκαν ολόκληρα νεκροταφεία, όπως στη Βάιζα εκείνο «των Τύμβων». Τα ιλλυρικά έθιμα, τα επαληθεύουν και οι τύμβοι, στη μεγάλη πεδιάδα του Ελμπασάν. Ιλλυρία σημαίνει ελαία, ελαιοχώρα, ελαιότοπος, από το ου-ληρία.

Η γλυπτική τέχνη των Ιλλυριών, με τους θεούς των Ελλήνων, είναι μίμηση τεχνοτροπίας και ιδεών, της πανθειστικής μυθολογίας των Προγόνων-μας.

Οι Ιλλυριοί, ήταν περίπου 20 φυλές. Ανάμεσα σ' αυτές και γνωστές δικές-μας: Χάονες, Κεστρίνιοι, Παίονες, Μιρμιντόνες, Μολοσσοί, Αντιτάνες, Άμαντες κ.ά.

Είναι πολλές οι πηγές που πείθουν για τους Ιλλυριούς. Ο Όμηρος στη Β' Ραψωδία της Ιλιάδας, περιγράφει τους Παίονες, σαν δεινούς μαχητές καβαλάρηδες, που είχαν πάρει μέρος και στον πόλεμο της Τροίας.

«Οι τοξοφόροι Παίονες με τον Πυραίχμην ήλθαν, μακρόθεν απ' τον Αξιόν, πλατύρροο ποτάμι, το κυριότερο της γης, κι από την Αμυδώννα.»

(Μετ. Ι. Πολυλά στ. 848-50)

Ο Πόλλο και ο Πούτο στήν «Ιστορία της Αλβανίας» γράφουν:

«Η ελληνική επίδραση, είναι ιδιαίτερα αισθητή στις τέχνες και την πολιτιστική διανόηση, φαινόμενο που είναι αρκετά κατανοητό.»

Ο Δημοσθένης και άλλοι αρχαίοι συγγραφείς είπαν ότι, τα πιά επαινετικά χαρίσματα κι αγαθά των Ιλλυριών ήταν: «η ελευθερία, η ντομπροσύνη και η φιλοξενία». Έτσι και οι σημερινοί Αλβανοί, σύμφωνα με διαπιστώσεις, κληρονόμη-

σαν πολλά προπατορικά, με δύναμη ψυχής και αντοχής από τα βάθη των αιώνων, όπως: την περηφάνια της φιλοξενίας, τη φιλοτιμία, τη μπέσα της φιλίας, την εγκαρδιότητα, τον έρωτα για την ελευθερία κι ανεξαρτησία-τους, κι ένα σοβαρό και μετρημένο γόητρο αγώνων και θυσιών μ' έναν άκρατο και παθολογικό θα λέγαμε πατριωτισμό που τον έχουνε φωτιά και λάβαρο στη δημιουργική-τους πρόοδο.

Ο Πρόεδρος της Ανθρωπολογικής Εταιρίας της Ελλάδας Άρης Πουλιανός σε ανακοινώσεις-του σ' ένα διεθνές και ιδιότυπο επιστημονικό Συνέδριο που οργανώθηκε από το Ινστιτούτο Ιστορίας του πανεπιστημίου των Τιράνων το Σεπτέμβρη του 1972 (πήραν μέρος 100 ξένοι επιστήμονες και επισκέφτηκαν εκτός από τους παλιούς και 50 νέους αρχαιολογικούς χώρους), είπε ανάμεσα σ' άλλα και τα παρακάτω:

«Η ανθρωπολογική σύνθεση του λαού της Αλβανίας είναι αυτόχθονης καταγωγής, με δύο βασικά στοιχεία, το μεσογειακό και το ηπειρωτικό... Όμως επιβάλλεται να γίνει συστηματική ανθρωπολογική έρευνα στους σημερινούς κατοίκους για να εξακριβωθεί ποιοί ήταν οι Ιλλυριοί, ποιοί οι Πελασγοί και ποιοί οι Θράκες».

Οι Αλβανοί επιστήμονες, υποστήριξαν ότι:

«είναι άμεσοι απόγονοι των αρχαίων Ιλλυριών που διαμορφώθηκαν σαν έθνος την εποχή του ορείχαλκου, με επιδράσεις στα παράλια από τους Έλληνες της Κέρκυρας και της Κορίνθου».

Πολλοί ξένοι υποστήριξαν ότι οι επιδράσεις ήταν καίριες και μεγάλες.

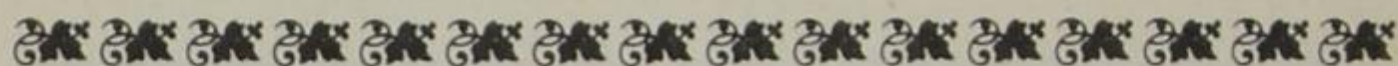
Κατά τη μυθολογία, οι Ιλλυριοί, ήταν Κάρες, Πελασγοί και Λέλεγες. Γι' αυτό και η Αλβανική γλώσσα ριζοκρατιέται από την πελασγική.

Ο Ηρόδοτος λέγει:

«Πελασγοί οι Κάρες πρώτοι την Ευρώπην ώκησαν».

Το όνομα Σκιππετάρ, έμεινε μάλλον από το «σκιππέτο» = όπλο. Επειδή από αιώνες αιώνων οι Αλβανοί, ήταν οπλοφόροι και αρματωλοί.

Η λέξη Σκιπ, σημαίνει και «ντισκιπ;» = μιλάς αλβανικά; Τ' αρχαία ιλλυρικά φύλα, δρούσαν πάνω από τη ζώνη του ποταμού Σκούμπι, στην κεντρική και βόρεια Αλβανία. Ο βυζαντινός άρχοντας Διοκλητιανός την είχε ονομάσει και «Νέα Ήπειρο». Οι επιδρομές όμως των Ρωμαίων επέφεραν πιότερες επιδράσεις και συγχρωτισμούς στους Ιλλυριούς, που δέχτηκαν σχετικό εκλατινισμό, και αργότερα από σταυροφορίες Βενετών και άλλων βόρειων φυλών. Αλλά και σήμερα που έχει τόση ανάμειξη ο πληθυσμός, σ' όλες τις πόλεις της Αλβανίας από τα όρια του Σκούμπι και πάνω, είναι ευδιάκριτοι και πιό εύσωμοι οι Γκέγκηδες· ενώ οι Τόσκηδες, οι Λιάπηδες και οι Τσάμηδες, ξεχωρίζουν σαν πιό μικρόσωμοι. Καταστροφικές και βαρβαρικές φυλές που ρήμαξαν τη χώρα μετά την παρακμή της ρωμαιοκρατίας και τον Ιουστινιανό, υπήρξαν οι Γότθοι, του Τωτίλα οι Βυσιγότθοι, Οστρογότθοι, Νορμανδοί, Βούλγαροι, Ούζοι, Ουγούζοι, Ούνοι, Σλάβοι κ.ά. Μα από τις τέφρες και πάλι αναστιόταν η δυναμική αντοχή και η διαιώνιση των ιλλυρικών στοιχείων, ίσαμε τον μεσαίωνα και δώθε. Έτσι και οι αιμομιξίες είχαν γίνει αναπόφευχτες, όπως π.χ. και οι Έλληνες βασιλείς: ο Πύρρος των Μολοσσών και ο Φίλιππος των Μακεδόνων παντρεύτηκαν ο πρώτος τη Βιρκένα κόρη του Ιλλυριού βασιλιά Βαρδίλη και ο δεύτερος την Ιλλυρίδα Αυδάτα.

Επιδρομές και αναδρομές στην ιστορία

Το 627 π.Χ. οι Κορίνθιοι και οι Κερκυραίοι κατάχτησαν όλα τα παράλια, και ίδρυσαν τις αποικίες της Απολλωνίας και της Επιδάμνου, κοντά στο Ντούρρες (Δυρράχιο) κι ανέπτυξαν έναν αρχαιοελληνικό πολιτισμό, με λαμπρή καλλιτεχνική ζωή.

Διάφορα εκείνων των εποχών κατάλοιπα, βρίσκει κανείς στα Μουσεία του Δυρραχίου, της Απολλωνίας και της Αυλώνας.

Έτσι, ο ελληνικός πολιτισμός, μπαίνει κι απλώνεται και σ' όλη την ιλλυρική ενδοχώρα. Σε κάθε αρχαία πόλη απ' αυτές, ζούσαν τότε πάνω από 50.000 ψυχές.

Και οι τρεις είχαν γίνει σπουδαία πολιτιστικά κέντρα. Την Απολλωνία την έλεγαν και «πόλη των αγαλμάτων». Σ' αυτή, είχαν και φιλοσοφική και ρητορική σχολή, που ο Κικέρων την είχε χαρακτηρίσει «Μεγάλη και Σπουδαία πόλη».

Το 436 στο Δυρράχιο (Ντούρρες) άναψε ένας εμφύλιος πόλεμος, ανάμεσα στην άρχουσα τάξη της ολιγαρχίας, και στη νέα τάξη των εμπόρων και των εργαζομένων.

Οι Κορίνθιοι τότε, τάχτηκαν με τους εξεγερμένους, που ζητούσαν κι αυτοί μερτικό εξουσίας. Μα οι Κερκυραίοι υποστήριξαν την αριστοκρατία.

Έπειτα στην ελληνιστική εποχή, για ένα χρονικό διάστημα, τις δύο πόλεις τις είχε κυριέψει ο Μακεδόνας βασιλιάς Κάσσανδρος.

Αλλά, σύντομα τις διαδέχτηκαν οι Ιλλυριοί, που ανέπτυξαν ένα δικό-τους εμπορικό κράτος, κι έκοψαν και το

νόμισμά-τους την «ιλλυρική δραχμή». Οι Ιλλυριοί με τον ελληνικό πληθυσμό αφομοιώθηκαν και απόλαυσαν ισότιμα τα δικαιώματά-τους.

Έντονα σημάδια σε τέχνες και νόμους, σε λαμπρότερη πολιτισμική εξέλιξη, άφησε και η μακρόχρονη ιλλυρική περίοδος, με νέες διαστάσεις και ιδιότυπο ύφος στις τέχνες, στον καιρό του Ιλλυριού βασιλιά Γλαυκία που υπεράσπιζε γενναία την Απολλωνία, κι απόκρουε τους άλλους επιδρομείς.

Ο Γλαυκίας ετοίμασε την «Ηπειρωτική Συμμαχία» με τον μέγα Πύρρο τον γιό του Αιακίδη, από το «Κοινό των Μολοσσών», και τον ανέβασε στο θρόνο, για να βασιλέψει 25 χρόνια και να δημιουργήσει το μεγάλο πολιτισμό στην Ήπειρο και Αλβανία, που κατάστρεψε το 167 ο ύπατος της Ρώμης Αιμίλιος Παύλος με τις 75 πόλεις.

Έπειτα, η ρωμαϊοκρατία, επέβαλε τα δικά-της αυστηρά πολιτικά ήθη, αλλοιώνοντας τον ιλλυρικό πληθυσμό· αλλά όχι χωρίς αίμα και θυσίες.

Οι Ιλλυριοί με ατρόμητες αντιστασιακές εστίες και πολλές λαϊκές εξεγέρσεις, έδιναν και στους Ρωμαίους πολλά μαθήματα τιμωρίας και αυτόχθονης φιλοπατρίας.

Ο Στράβων αναφέρει ότι:

«όλες οι ζεστές παραλιακές περιοχές σ' αυτή τη χώρα, ήταν καλυμμένες από αμπέλια κι ελιές».

Κατακτητές ήταν και οι Ρουμάνοι τους πρώτους μ.Χ. αιώνες.

Μα η βυζαντινή λαίλαπα, δεν άφηνε τίποτε όρθιο και στην Αλβανία. Νορμανδοί, Ούννοι, Γότθοι, Βησιγότθοι, Οστρογότθοι, εξαπόλυαν σφαγές, ρεμούλες και καταστροφές, και *«γαία πυρί μηχθείτω».*

Αιώνες και η Αλβανία χωρισμένη σε ηγεμονάτα, πριγκιπάτα και δεσποτάτα, που έφταναν ως τα νότια της Ηπείρου και της Ακαρνανίας, τα λεηλατούσαν οι βάρβαροι και οι λογής σταυροφόροι. Αυτοί συγκρούονταν αδιάκοπα με τους ντόπιους φεουδάρχες που υπεράσπιζαν τα τιμάρια-τους.

Στα 1190, ιδρύεται το πρώτο αλβανικό πριγκιπάτο, με

πρωτεύουσα την Κρούγια καρδιά του παλιού Άρβανου.

Από τα 1440 ως το 1468 που ήταν και το τέλος-του, ο μέγας εθνικός ήρωας των Αλβανών Γεώργιος Καστριώτης (Σκεντέρμπεης) ύψωσε το λάβαρο τ' αγώνα για την εθνολογική συσπείρωση, την ευρωπαϊκή αναγνώριση, και την εθνική αυτονομία.

Μα όταν υποδουλώθηκαν στην οθωμανική αυτοκρατορία, 500 ολόκληρα χρόνια, ο εξισλαμισμός νόθεψε πολύ την εθνική ταυτότητα των Αλβανών.

Γύρω στα τέλη του 17ου αιώνα, ο Σέρβος πατριάρχης Αρσένιος, ξεσήκωσε 37.000 σερβικές οικογένειες από το Κοσσυφοπέδι και τις πήρε στα βόρεια μέρη. Τότε, στις αρχές του 18 αιώνα, βρήκαν και οι ορεινοί Αλβανοί την ευκαιρία και κατοίκησαν σ' αυτή την κοιλάδα. Πολλοί μετακινήθηκαν και σ' άλλες γειτονικές χώρες, όπως και στη νότια Ιταλία. Έτσι βρίσκονται σήμερα οι μεγάλες αλβανικές μειονότητες στο Κόσσοβο της Γιουγκοσλαβίας και στην Ιταλία.

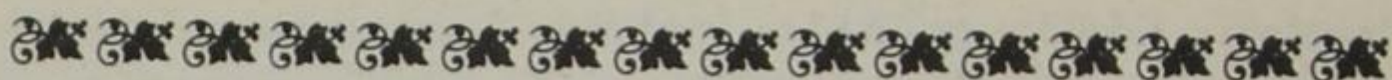
Η νεώτερη κίνηση για εθνική ανεξαρτησία, άρχισε το 1875, με το Σύνδεσμο της Πρισρένης. Για τη συσπείρωση και την ενότητα των Αλβανών, αγωνίστηκαν πολύ ο Σ. Φράσερι και Α. Φράσερι πρωτοπόροι και πυρήνες στη γλώσσα και στα γράμματα της εθνικής αλβανικής αναγέννησης, και του νεοαλβανικού διαφωτισμού· καθώς επίσης αργότερα στις αρχές του 20 αιώνα και οι ποιητές: Νόλι, Ράντα, Ντόρα ντ' Ίστρια, Μιγκέني κ.ά. που με αδιάκοπη πνευματική και πατριωτική δράση κατάφεραν να συνειδητοποιήσουν και στους ευρωπαϊκούς κύκλους την υπόθεση της εθνικής ανεξαρτησίας της Αλβανίας.

Έτσι ο μακροχρόνιος αγώνας των Αλβανών για την εθνική-τους αποκατάσταση δικαιώνεται το Νοέμβρη του 1912, όταν ο «πατέρας της αλβανικής ανεξαρτησίας» Ι. Κεμάλ κάνει την πρώτη κυβέρνηση στη Βλόρα (Αυλώνα) και ιδρύει το πρώτο σύγχρονο κράτος της πατρίδας-του. Αυτό όμως, δεν είχε και μεγάλη διάρκεια, γιατί η Αλβανία δεν έπαψε ποτέ να είναι και πεδίο συγκρούσεων για τα συμφέροντα των μεγάλων ευρωπαϊκών δυνάμεων. Οι Γερ-

μανοί του Κάιζερ, οι Γάλλοι, Ιταλοί κι Αυστριακοί την περιέπλεξαν στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι Γάλλοι μάλιστα είχαν και κατοχή στην Κορυτσά το 1918. Από τότε κι ώς το 1924 ξέσπασαν από τον αλβανικό λαό πολλές δημοκρατικές επαναστάσεις, που στοίχισαν 70.000 νεκρούς, σε σύνολο πληθυσμού μόνο 800.000 τότε. Οι Αλβανοί πολέμησαν ηρωικά τους ξένους ιμπεριαλιστές και τους ντόπιους υπηρέτες-τους. Ο Φ. Νόλι έγινε και πρόεδρος της δημοκρατικής Κυβέρνησης το 1924.

Όμως δεν προλάβαινε να βγει η χώρα απο το τέλμα της καθυστέρησης και του αναχρονισμού, και το 1925 ο Αχμέτ Ζώγου εγκαθιδρύοντας τη μοναρχία και τη δικτατορία-του, βύθισε την Αλβανία στο σκοτάδι, στο χάος, στην αμορφωσιά, την ανέχεια, τη φτώχεια και τη δυστυχία, ώς το 1939, που την κατέλαβαν οι Ιταλοί...

Έλληνες και Αλβανοί

Οι γνήσιοι Έλληνες κ' οι γνήσιοι Αλβανοί είναι φίλοι κι αδερφοί. Είναι κοινή η φυλετική-μας ιλλυρική καταγωγή. Από το 1.500 π.Χ. αφότου οι προπάτορες Ιλλυριοί κατοίκησαν στα παράλια της Αδριατικής και στην κοιλάδα της Δωδώνης, από τότε και μέχρι σήμερα, πέρα από τα μειονοτικά γένη, οι φυλές-μας στο πέρασμα των χρόνων και σε πλατύτερες διαστάσεις, με όλα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα και τα πολιτιστικά στοιχεία του ιστορικού-τους βίου, έχουν ανάλογα συγχρωτιστεί και συγχωνευτεί.

Ο αλβανικός και ο ελληνικός λαός έζησαν κι αγωνίστηκαν μαζί, και σ' όλα τα νεώτερα χρόνια των απελευθερωτικών αγώνων. Λαοί υποδουλωμένοι - αδούλωτοι, πάλευαν σαν ανήμερα θηριά, κι έκοβαν με χέρια και με δόντια τις αλυσίδες κάθε σκλαβιάς Τούρκων, Ιταλών και Ναζήδων.

Από γενιά σε γενιά, με το τουφέκι στο χέρι, σε όμοια πολιτικοκοινωνική μοίρα, αλληλοβοηθούμενοι αδερφικά για την αποτίναξη όλων των ζυγών, δημιούργησαν μια κοινή απελευθερωτική ιστορία, πέρα απ' όποιες διαβαλκανικές μειονοτικές διαφορές. Μα καθώς οι λαοί και η ζωή προχωρούν κατά μπρος, κάθε ολιγορία, επιφύλαξη και υστερία στην υπόθεση της ειρήνης, της πλατιάς συνεργασίας και της αδερφοσύνης των λαών, μειώνει την πρόοδο και την ευτυχία-τους. Η Αλβανία και η Ήπειρος, ήτανε χώρες συγγενικές κι αδερφικές, ίσαμε το 1944, και σε τέτοια γεωγραφική θέση, σαν ενωμένες, που τις αποκαλούσαν «La terra d' Epirè» (Η γη της Ηπείρου). Συγγενικές λοιπόν καταγω-

γές, στενές οικονομικές συνεργασίες, πολιτιστικές και γενικά βιωματικές αλληλεπιδράσεις κι επιρροές και κοινά μέτωπα λυτρωτικών αγώνων, δημιούργησαν τέτοιες ενότητες και μνήμες τόπων - χρόνων - γεγονότων, που στεριώθηκε στις ψυχές των δύο λαών το οικοδόμημα μιας αιώνιας φιλίας, πέρα απ' όποιες πολιτικές σκοπιμότητες.

Το πόσο πολύτιμοι στάθηκαν οι συμμαχικοί και αδερφικοί ελληνοαλβανικοί αγώνες, ενάντια στους Τούρκους, πριν από την απελευθέρωση της Ηπείρου και της Αλβανίας (1913) και το πόσο οι Αλβανοί στάθηκαν αλληλέγγυοι σε όλους τους δικούς-μας αγώνες, το βεβαιώνει ιδιαίτερα αυτό, και ο ιστορικός-μας Ι. Λαμπρίδης, όπου ο βετεράνος αγωνιστής και διαφωτιστής του μειονοτικού ελληνικού πληθυσμού Μίλτος Κυργιάννης ή «΄Αι-Κοσμάς» όπως τον αποκαλούσαν εκεί το 1943-45, τον χαρακτηρίζει: «*γνήσιο αγωνιστή πατριώτη*». Γράφει λοιπόν ο Λαμπρίδης το 1912 στην εφημερίδα-του «Αγών»:

«Ημίν τοις Έλλησιν ούτε αι ιστορικά παραδόσεις, παλαιοί τε και νέαι, επιτρέπουν, ούτε οι ευγενείς περί του μέλλοντος φιλοδοξίαι, να αρνηθώμεν την νομιμότητα των αλβανικών αιτήσεων».

Τα αλβανικά αιτήματα ήταν να μην εξαιρεθούν από τους άλλους βαλκανικούς λαούς στο ζήτημα της λευτεριάς και της εθνικής-τους ανεξαρτησίας. Κι έγραφαν στην εφημερίδα-τους «Αλβανικός Αστήρ» το 1896:

«Ημείς οι Αλβανοί ζητούμεν το δικαίωμα να ζήσωμεν, ζητούμεν την ειρήνην εν ταις εστίαις ημών αιτήματα φυσικώτατα και δίκαια...».

Και ο Λαμπρίδης συνεχίζει:

«Η γενναία χώρα ήτις έδωκε τον Σκενδέρβη και ης οι αγώνες απετέλεσαν το κύκνειον άσμα της Ιλλυρικής Χερσονήσου της χώρας αυτής, οι κάτοικοι είναι οι ενδεδειγμένοι συναγωνιστές του Ελληνισμού, ού μόνον εκ της κοινότητος των ιστορικών περιπετειών, ού μόνον εκ της συγγενείας του αίματος, αλλά, και εκ της

γεωγραφικής θέσεως και της ταυτότητος των κινδύνων...».

Σε άλλο φύλλο του «Αγώνα»-του ο Λαμπρίδης εξαίρει τη συμπαράσταση των Αλβανών στους δικούς-μας αγώνες. Στις 25/5/1910 γράφει:

«Οι Αλβανοί (στα Γιάννινα) απέσχον του συλλαλητηρίου που οργανώθη από τους Τούρκους εναντίον της Κρήτης».

Και σε άλλο φύλλο στις 23/3/1911 τονίζει:

«Κατάπληξιν ενεποίησεν η ορμητική έκρηξις της εν Αλβανία επαναστάσεως, η ραγδαία των επαναστατών προέλασις και η υπ' αυτών κατάληψις 10 πύργων...».

Ο Μ. Κυργιάννης στην εφημερίδα «Πανηπειρωτική» εξυμνεί τα όσα γράφει ο «*βασιλόφρων και συντηρητικός αλλ' αντικειμενικότατος*» (όπως τον χαρακτηρίζει) αγωνιστής Λαμπρίδης υπέρ της ελληνοαλβανικής συνεργασίας στον κοινό αγώνα, και τα κατορθώματα των Αλβανών που ήταν «και υπέρ ημών». Για τα συλλαλητήρια που οργάνωσαν οι Τούρκοι εναντίον-μας, γράφει:

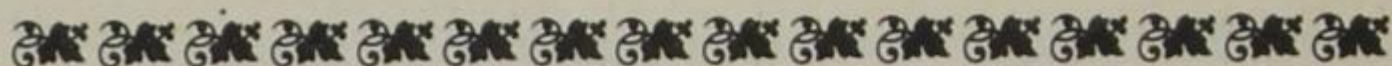
«Οι Αλβανοί δεν πήραν μέρος σε όλες τις πόλεις της Αλβανίας. Ο Λαμπρίδης έβλεπε καθαρά, πως κάθε πάλη των Αλβανών και των άλλων γειτόνων, ήταν ωφέλεια για τους Έλληνες. Οι Αλβανοί πάλαιψαν τους Τούρκους όσο λίγοι βαλκανικοί λαοί. Εικοσιπέντε χρόνια τους πολεμούσε ο Σκεντέρμπεης. Δεν πρέπει να ταυτίζουμε τους Αλβανούς με τον τυχοδιώκτη Ομέρ-Βρυώνη, με τους μισθοφόρους Αρβανίτες (όπως ήταν και οι του Ξενοφώντα) και με τους λεγεωνάριους Αλβανούς του Μουσολίνι το 1940. Ο Δολιανίτης Λαμπρίδης και οι άλλοι ηγέτες του υπόδουλου Ελληνισμού, αγωνίστηκαν να εξασφαλίσουν στην αναμενόμενη τότε αναμέτρηση με τους Τούρκους, τη συμμαχία των ανδρείων και αξίων πολεμιστών Αλβανών. Το ίδιο έκαναν οι Σουλιώτες έξω από τα Γιάννινα το

1821, όπως και ο Κολοκοτρώνης στην Τριπολιτσά. Το 1847, έχουμε την επανάσταση του Γιάννη Λέκα που σκοτώνει μέσα στα Δολιανά 7.000 Τούρκους. Τότε ο Γεννάδιος αγωνίστηκε να συμβιβάσει τον Κωλέτη και το Μαυροκορδάτο για κοινή αντιμετώπιση του προβλήματος της Ηπείρου, της Αλβανίας, και του Μαυροβουνίου... Ο Λαμπρίδης αγωνίστηκε κατά θαυμάσιο τρόπο για την ελληνοαλβανική συνεργασία, που τόσο την ήθελε ο Χαρίλαος Τρικούπης αργότερα, ο Ποντίσης που δολοφονήθηκε, και ο ήρωας του Βούρκου της Ελληνικής Μειονότητας Λευτέρης Τάλιος...».

Ο Σ. Σπυρομήλιος έγραφε:

«Αισθανόμεθα προς τους Αλβανούς ενδιαφέρον συγγενείας πραγματικών... Και εντεύθεν η συγγένεια αίματος αναγνωρίζεται...».

Έπειτα λοιπόν από τόσα και τόσα παραδείγματα και προπάντων τη συναγωνιστική και αδερφική σύμπνοια και συνεργασία που είχαμε στα νεώτερα χρόνια του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ με τις Τσέτες, στα χτυπήματα ενάντια σε Ιταλούς και Γερμανούς καταχτητές, τα 10 απ' τα καλύτερα στελέχη που έστειλαν οι δικοί-μας και πλαισίωσαν το κίνημά-τους, και τη συγκινητική βοήθεια που πρόσφεραν μ' όλη τη φτώχεια-τους στους άτυχους κατοπινούς αγώνες-μας οι Αλβανοί, πώς να μη τους τιμήσει και να μη τους αγαπήσει ο φιλότιμος Έλληνας, ο αντικειμενικός κριτής, ο δίκαιος πατριώτης; *«Το αίμα νερό δε γίνεται»*. Πώς να μή θαυμάσουμε και να μην πονέσουμε ένα λαό που αιώνες αγωνίζονταν για τη λευτεριά και για την ύπαρξή-του; Και πως μπορείς να μην πεις σήμερα τα καλά-σου λόγια, όταν εργάζεται σκληρά, νοικοκυρεμένος, για την καλύτερη προκοπή-του, την ειρήνη και το μέλλον;

Αντίσταση και απελευθέρωση

Η Αλβανία, από τον περασμένο αιώνα, είχε τον κόσμο-της μικτόν, ετερόκλητο, και εθνολογικά μισοδιαλυμένο. Μα σαν μικρή, όμορφη και συμπαθέστατη χώρα στη μασχάλη της Αδριατικής, προκάλεσε πολλές φορές κατα καιρούς, το ευρωπαϊκό και το παγκόσμιο ενδιαφέρον. Είναι όμως αλήθεια αυτό που λέει κι ο εθνικός-μας Παλαμάς ότι:

«Η μεγαλοσύνη των λαών δε μετριέται με το στρέμμα με της καρδιάς το πύρωμα μετριέται και με αίμα».

Έτσι, από το 1940 και δώθε, σε υποδειγματική πλειονότητα, ο αλβανικός λαός, στάθηκε πάντα άξιος και αγωνιστικός, σκληρός και δημιουργικός. Έχει εκατόμβες θυσιών σε ήρωες και μάρτυρες, που τους τιμάει σ' όλη τη χώρα με ωραία περιποιημένα μνημεία, γιορτές και τραγούδια.

Ο αρχαίος Δημοσθένης έλεγε:

«Για τους Ιλλυριούς, είναι πιά ευχάριστο νά 'ναι ανεξάρτητοι κι ελεύθεροι παρά υποταγμένοι».

Και ο Σπυρομήλιος το 1914 γράφει:

«Εις όλας τας εποχάς και εις όλους τους πολέμους, οι Αλβανοί επολέμησαν ανδρείως, και έχυσαν το αίμα-των αφθόνως».

Οι Αλβανοί λοιπόν περήφανοι για την καταγωγή-τους, δεν άφησαν μέχρι σήμερα ποτέ το όπλο από τα χέρια-τους.

Η ελευθερία των Αλβανών, αρχίζει από εκεί που στα-

μάτησε η καταφρόνια και η δυστυχία-τους, ο ζόφος, η βία και το αίμα στα χρόνια του Ζώγου και του ιταλογερμανικού φασισμού.

Όλοι οι ήρωες του λαού-τους πεθαίνανε παλικαρίσια και περήφανα. Λίγα παραδείγματα:

Ο Θεμ. Γκερμένης υπέροχος αγωνιστής, κι επαναστάτης, όταν τον πήγαιναν οι Γάλλοι το 1917 στη Θεσ/νίκη για εκτέλεση, τον ρώτησαν ποιές είναι οι στερνές-του επιθυμίες. Και τους απάντησε:

*«1) Να μ' αφήσετε να φορέσω την εθνική-μου στολή.
2) Να μη μου δέσετε τα μάτια και να τραγουδώ, και
3) Να δώσω μόνος-μου το παράγγελμα "πυρ" στους εκτελεστές-μου».*

Η Φάτω Μπερμπέρη 14 χρονών πληγωμένη στο στρατόπεδο του Π. Μελά της έλεγαν οι Ούννοι να πατήσει το παρτιζάνικο καπέλο με τ' αστέρι-της, κι εκείνη τους έφτυνε.

Ο Τζώρζ Μαρτίνης έπεσε με το μαντολίνο, πλάι-του.

Ο Σουκιουρί Ίσμι 19 χρονών είπε στην κρεμάλα:

«Όσους νέους επαναστάτες κι αν κρεμάσετε, η νεολαία είναι σαν το τριφύλι που αδιάκοπα φυτρώνει πιά πυκνό».

Ένας άλλος νέος που τον οδηγούσαν οι Ιταλοί για τουφεκισμό, γιατί πυροβόλησε το βασιλιά Εμμανουήλ Γ', τον ρώτησαν τι θα ήθελε στα υστερνά-του, κι εκείνος απάντησε:

«Μια τσατσάρα, να χτενίσω τα μαλλιά-μου για να πεθάνω πιά όμορφα και πιά ωραία!».

Η Περσεφόνη Κοκδήμα, ηρωίδα του λαού, από το Αργυρόκαστρο, 20 χρονών, ορκίστηκε:

«Αποφάσισα ν' αρματωθώ, να γίνω παρτιζάνα, και να ορμήσω ενάντια στους Ιταλούς και Γερμανούς φασίστες για τη λευτερια του λαού-μας».

«Ο πόλεμος θέλει γαίμα πατριώτη... Η λευτεριά δεν έρ-

χεται με δίχως γαίμα», μου λέει μια 50χρονη Λαμπινίκου από τη Δρόπολη.

Με τους παρακάτω κοροϊδευτικούς στίχους υποδέχτηκαν οι Αλβανοί, στις 7 Απρίλη 1939 τους Αλπίνους του Μουσολίνι, όταν έκαναν την απόβαση με 700 αεροπλάνα, 53 πολεμικά πλοία και 50.000 στρατό:

*Generale Gutsoni
quel figlio di puttana
Con tutti Mascalzoni
Martsava su Tirana*

*(Ο αρχιστράτηγος Γκουτσόνι,
εκείνος ο γιός της π...
με όλα τα καθάρματα,
θα προελάσουν για τα Τίρανα(!)).*

Το 1941 όλοι - όλοι οι κομμουνιστές στην Αλβανία ήταν μόνο 200. Αλλά, 60 και μόνο χρειάστηκαν, γερά και φωτισμένα στελέχη για να δημιουργήσουν απ' άκρο σ' άκρο στη χώρα, το δικό-τους ΕΑΜ και τον ΕΑΣ (Εθν. Απελ. Στρατό). Το κίνημα άρχισε απο τους τσαγκαράδες της Κορυτσάς.

Εκεί βρισκότανε και ο Ενβέρ...

Μια πρώτη διαδήλωση, στοίχισε 36 νεκρούς.

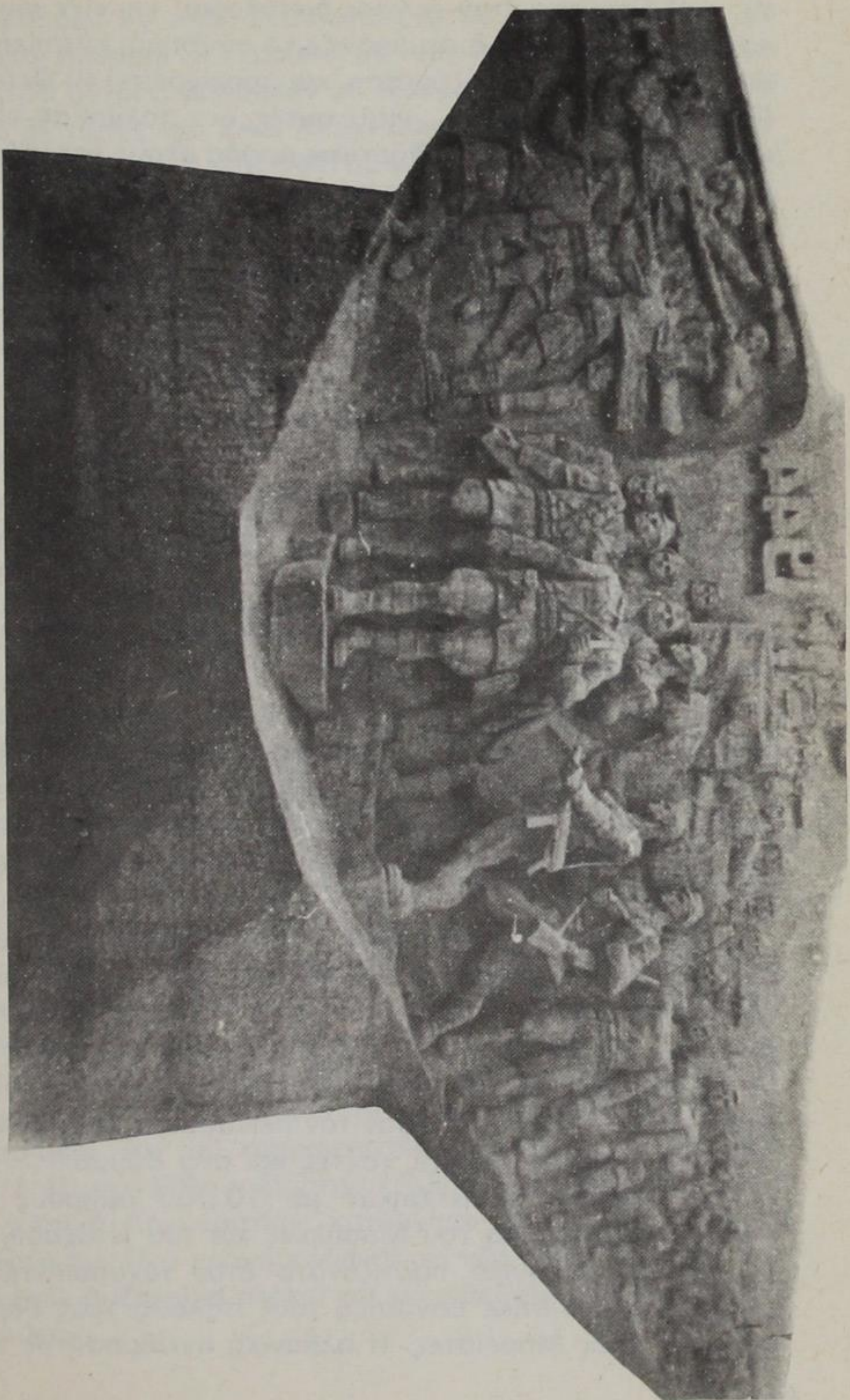
Σιγά σιγά δημιουργήθηκαν οι πρώτοι κομματικοί πυρήνες.

Μια φωτεινή και δραστήρια ηγεσία ξεπετιόταν και ξεσήκωνε το λαό. Το ψυχικό κλίμα ήταν πολυώριμο και κατάλληλο για να δεχτεί το σπόρο της Αντίστασης, της απελευθέρωσης και του Σοσιαλισμού.

Ο βασιλιάς Ζώγου, είχε αρπάξει όλο το χρυσό... και είχε δραπετεύσει. Το λαό τον μάζιζε ασφυχτικά η πείνα, η αμορφωσιά, η αρρώστια κι ο θάνατος.

Οι Ιταλοί φασίστες συμπεριφέρονταν σκληρά.

Ο φίλτατος Αλέξης Τσάτσης διακεκριμένος ποιητής κι ελληνιστής, παλιός αγωνιστής, με χιούμορ ανεξάντλητο μας λέει:

«Οι Παρτιζάνοι 1944»

Μαυσωλείο προς τιμή της 1ης Ταξιαρχίας Παρτιζάνων ανάμεσα Λιμπράζντ και Πρένιαση (έργο του γλύπτη Περικλή Τσούλη).

—Ο Ντούτσε ήταν γελοίος δικτάτορας, και είχε μεγάλα καταχτητικά όνειρα. Διατυμπάνιζε το σύνθημα: «*Aggiamo e antate*». Δηλαδή (οπλιζόμαστε, και προχωρείτε) (!) Οι άλλοι βέβαια να προχωρούν... γιατί αυτός δεν τολμούσε να το κουνήσει από τη Ρώμη. Φόρτωνε αράδα στους κοκορόφτερους όλη την ψεύτρα δόξα-του (!).

Μα οι περισσότεροι Ιταλοί, από το φόβο της Αντίστασης του λαού εδώ, ήταν

*«i fasistes sone boni
per manzare macaroni
per cacare pantalonì»(!)*

Όταν στο Δυρράχιο ένα παλικάρι ο Βασίλης Λιάτσης πυροβόλησε στο δρόμο το βασιλιά της Ιταλίας... ο Χότζα είπε:

«Η ηρωική πράξη του Λιάτση, είναι η απαρχή της αλβανικής Επανάστασης».

Εκείνο τον καιρό, η μυστική αστυνομία, ζήτησε τον Ενβέρ Χότζα από τον ίδιο τον Χότζα, καθώς δεν τονε γνώριζε. Μα ο Ενβέρ τους παραπλάνησε λέγοντάς-τους «*περιμένετε να τον φωνάξω νά 'ρθει*». Έτσι τό 'σκασε από την πίσω πόρτα ενός ποτοποιείου που δούλευε, και βγήκε στα βουνά.

Το Κίνημα της Αντίστασης δεν άργησε να φουντώσει. Ηγέτες όπως ο Μεχμέτ Σέχου (Σιέου) που είχε πολεμήσει εθελοντικά και στον Ισπανικό με το Γαριβάλδη κατά του Φράνκο), ο Ισνί Κάπο, ο Πέζα, ο Λιέτσι, ο Μωυσίου, κ.ά. αποδύθηκαν σε γενναίο άνισο κι αδιάκοπο αγώνα μ' επικεφαλής τον Χότζα. Ξεσήκωσαν τον πεινασμένο κι αδούλωτο λαό. Τον οργάνωσαν στις τσέτες και στο Κόμμα.

Οι Ναζήδες εκδικήθηκαν με 10.000 όμηρους στα φοβερά στρατόπεδα του Μπούλκες και του Νταχάου...

Μα το αλβανικό παρτιζανάτο όταν ισχυροποιήθηκε γερά, αντεκδικήθηκε θανάσιμα τους Ιταλούς, τους Γερμανούς και τους Μπαλίστες. Η αλβανική αντίδραση με τους